

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และแนวทางในการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

- 3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- 3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย บุคคลในชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 กลุ่ม คือ ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน นายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล และนักพัฒนาชุมชน และสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเลือกพื้นที่วิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่มีความพร้อมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และพิจารณาจากการให้ความร่วมมือให้เข้าไปทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่ และหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สูงอายุศึกษาจากจังหวัดนครราชสีมา เมื่อพิจารณาในหลายพื้นที่ที่ได้ประสานงานแล้ว จึงพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ อำเภอเมือง ซึ่งเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด และพบว่า เทศบาลตำบลห้วยทะเล ในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต โดยเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะว่างงาน ไม่ค่อยมีรายได้ และหากมีอาชีพหลักก็จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่ เช่น ไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย ไร่ข้าวโพด

ไร้พริก การทำสวนต่างๆ เช่น มะม่วง มะขาม ขนุน มะละกอ ฯลฯ การปลูกผักต่างๆ แต่รายได้ของผู้สูงอายุก็ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรมีราคาไม่แน่นอน รายได้จึงไม่เพียงพอจากการประกอบอาชีพ รวมถึงหากหลังจากเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยวแล้ว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็จะว่างงาน เพราะไม่มีอาชีพเสริมรองรับเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

2.1 ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ใช้วิธีการคัดเลือกผู้สูงอายุแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้สูงอายุที่พำนักอยู่ในชุมชนหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิตเทศบาลตำบลหัวทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่ไม่มีอาชีพและรายได้ รวมถึงเป็นผู้สูงอายุ ที่มีอาชีพและว่างงานหลังจากเสร็จสิ้นฤดูเก็บเกี่ยว ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ จำนวน 20 คน

2.2 ผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และประธาน อสม. รวมจำนวน 2 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ที่มีความสนใจของผู้นำชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย รวมถึงมีบทบาทต่อการส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ

2.3 นายกเทศมนตรีตำบลหัวทะเล และนักพัฒนาชุมชน รวมจำนวน 2 คน ที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่หมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีความสนใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สนใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

2.4 สำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุมีรายได้เลี้ยงตนเองอย่างยั่งยืน หรือจากความสนใจของหน่วยงานที่สนใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีการในการศึกษา จึงได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนครอบคลุม และสามารถตอบคำถามวิจัยได้ ซึ่งการวิจัยแบบมีส่วนร่วมคณะผู้วิจัยคือ เครื่องมือวิจัยที่สำคัญ ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเวลา 4 เดือน ตั้งแต่เดือนกันยายน-เดือนธันวาคม 2555 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่คณะผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การเข้าสู่พื้นที่ศึกษา คณะผู้วิจัยได้นำหนังสือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ถึงนายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล และผู้นำชุมชนหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัย

2. การเข้าไปในพื้นที่ศึกษา คณะผู้วิจัยได้แนะนำตนเองให้ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้รู้จักว่าคณะผู้วิจัยเป็นใคร มาจากไหน และชี้แจงถึงวัตถุประสงค์การมาทำวิจัยว่าเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อหาแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน และจะเป็นประโยชน์กับทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และชุมชน หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ในช่วงที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา โดยร่วมทำกิจกรรมของชุมชน และทำความรู้จักกับผู้นำชุมชน นักพัฒนาชุมชน/นักวิชาการ และผู้สูงอายุในพื้นที่ มีการพูดคุย สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างความคุ้นเคย และความไว้วางใจระหว่างคณะผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการหลัก 3 วิธี คือ

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยเอกสารที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชนและข้อมูลทั่วไป แผนปฏิบัติงานปี 2555 และการจัดกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนจากเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ และใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มีการกำหนดแนวคำถามกว้างๆ ไว้ล่วงหน้า การสัมภาษณ์โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระที่จะอธิบายแนวความคิดของตัวเอง คณะผู้วิจัยต้องการข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างบุคคลจำนวนมาก ดังนั้น การสัมภาษณ์จึงใช้คำถามเหมือนกัน เพื่อให้แน่ใจว่าความแตกต่างของข้อมูลที่ได้ไม่น่าใช่ผลสืบเนื่องมาจากการตั้งคำถามที่แตกต่างกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2548, หน้า 75-79) สำหรับข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ บริบทของชุมชน วัฒนธรรมและประเพณี ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน สภาพการมีส่วนร่วม ปัญหาและความต้องการต่อการพัฒนาอาชีพ และการหาแนวทางการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน และความคิดเห็นในการที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และทำการโดยขออนุญาตในการใช้เทปบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ด้วย

ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยดำเนินการ 4 ขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

2.1 การเตรียมการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

1) เตรียมงานขั้นต้นเกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ได้แก่ รายชื่อ ที่อยู่ ลักษณะบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ถูกสัมภาษณ์

2) เตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

3) เข้าพบผู้ถูกสัมภาษณ์ที่บ้านหรือช่วงที่มีกิจกรรมในชุมชน

2.2 ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยทักทายผู้ถูกสัมภาษณ์ แนะนำตนเอง ด้วยการสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกเป็นกันเอง และสนทนาทักทายอย่างมีอริยาศยไมตรีอันดีก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยได้พูดคุยรวมทั้งบอกรวัตถุประสงค์ในการมาสัมภาษณ์ และขออนุญาตในการใช้เทปบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ต้องการให้ใช้เทปบันทึกเสียง คณะผู้วิจัยก็จะไม่ใช่ และทำการจดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด

2.3 ขั้นสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยใช้คำถามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งเริ่มสนทนาในเรื่องต่างๆ ไปก่อน เพื่อสร้างบรรยากาศให้รู้สึกเป็นกันเอง หลังจากนั้นจึงเข้าสู่ประเด็นข้อคำถามที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตอบและแสดงความคิดเห็น หากไม่ตรงคำถาม คณะผู้วิจัยก็จะนำเข้าสู่ประเด็นคำถามที่ต้องการ และภายหลังจากการสัมภาษณ์เสร็จสิ้น คณะผู้วิจัยจะทบทวนคำตอบกับผู้ให้สัมภาษณ์ฟังอีกครั้ง เพื่อต้องการแก้ไขเพิ่มเติมคำตอบ ก็จะบันทึกข้อมูลเพิ่มคำตอบ ในระหว่างที่ทำการสัมภาษณ์ก็จะทำการจดบันทึกข้อมูลและอัดเทปการสัมภาษณ์ด้วย

2.4 ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์

คณะผู้วิจัยจดบันทึกข้อความตามความจริงที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูล และได้รับทำการบันทึกการสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์ พร้อมทั้งถอดความจากเทปบันทึกเสียงให้เสร็จสิ้นหลังจากการสัมภาษณ์ในวันนั้น คณะผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่สังเกตได้ รวมทั้งเอกสารต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์แนบไว้กับบันทึกการสัมภาษณ์ด้วย และทำการจดวัน เวลา ผู้ให้สัมภาษณ์ลงในม้วนเทป เพื่อป้องกันการสับสน และสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3. การสังเกต (Observation) คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การที่คณะผู้วิจัยทำการสังเกตด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินการ ซึ่งจะอาศัยการสังเกต การซักถาม และการจดบันทึกจากพฤติกรรมการทำงานและวิถีชีวิต ส่วนการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมคณะผู้วิจัยจะใช้การสังเกตในสิ่งที่คณะผู้วิจัยให้ความสนใจ เช่น สภาพที่อยู่อาศัย สภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในท้องถิ่น แต่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ใช้การสังเกตและบันทึกข้อมูลโดยที่ไม่ให้ผู้ถูกสังเกต

ได้รู้ตัว โดยจะกระทำร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัยอยู่ในชุมชน เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูล รายละเอียดที่จะทำการสังเกตจะเป็นบริบทของชุมชน สภาพทั่วไปและอาชีพของผู้สูงอายุ รวมทั้งการให้ความร่วมมือในการดำเนินการ

4. อุปกรณ์ใช้ประกอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเทปขนาดเล็ก กล้องถ่ายภาพ ซึ่งในการใช้เทปและถ่ายภาพคณะผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากกลุ่มคนในชุมชน และผู้สูงอายุในการวิจัยครั้งนี้แล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการและลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดำเนินการตามหลักการ ดังนี้

1. ตรวจสอบเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือแนวทางการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุ

2. กำหนดประเด็นและสร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ หลังจากทีคณะผู้วิจัยได้เข้าภาคสนามแล้วในครั้งแรก จึงกำหนดประเด็นแนวคำถามการวิจัยเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต โดยแนวคำถามในการสัมภาษณ์สรุปประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 บริบทชุมชนในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ในชุมชนมีทรัพยากรท้องถิ่นอะไรบ้าง ชุมชนมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณีอะไรบ้าง อาชีพใดบ้างที่สามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเข้ามาเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้มีการฝึกอบรมแก่ผู้สูงอายุในชุมชน ลักษณะทางกายภาพของชุมชน สภาพแวดล้อมในชุมชน การประกอบอาชีพของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เศรษฐกิจของชุมชน องค์กรชุมชน ความสัมพันธ์ทางสังคม

ของของคนในชุมชน บทบาทของคนในชุมชนต่อการมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านต่างๆ

2.2 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใดบ้าง ความรู้หรือประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับอาชีพ อาชีพที่ทำในปัจจุบัน การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ หากมีการพัฒนาอาชีพจะทำให้เกิดการมีรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่

2.3 ลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ สำหรับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลห้วยทะเล อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการใช้บริการจากโครงการ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตลอดจนความคิดเห็นของผู้นำชุมชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทภารกิจของผู้นำชุมชนกิจกรรม/โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่ร่วมกับหน่วยงานอื่นผ่านมาและปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และแนวทางการมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน

3. นำประเด็นและแนวคำถามมาสร้างแนวทางการสัมภาษณ์โดยให้ครอบคลุมกับผู้นำชุมชนและผู้สูงอายุในหมู่ที่ 11 บ้านบุญนิมิต

4. นำประเด็นและแนวคำถามที่สร้างขึ้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงคำถาม

5. นำแนวคำถามที่ปรับปรุงรวบรวมเป็นแนวทางการสัมภาษณ์คนละหมู่บ้านที่วิจัย พร้อมทั้งเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้องครอบคลุมและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

6. ปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งไปขอคำแนะนำจากที่ปรึกษา

7. นำแนวทางการสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมในด้านการจัดลำดับเนื้อหา ความถูกต้องของสำนวนภาษา การสื่อความหมายได้ตรงกันระหว่างคณะผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

8. จัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการตรวจสอบข้อมูล คณะผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงคุณภาพตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ของ สุภางค์ จันทวานิช (2548, หน้า 130) เพื่อจะได้พิสูจน์ว่าข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ ประกอบด้วย แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน เช่น คณะผู้วิจัยเคยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ช่วงเช้า โดยเปลี่ยนเป็นการเก็บข้อมูลในเวลากลางวัน ขณะที่ผู้สูงอายุมารวมกลุ่มเพื่อประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ณ ศาลากลางบ้านบุญนิมิต

2. การตรวจสอบข้อมูลในสถานที่ที่ต่างกัน เช่น การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เดียวกันนี้ในที่เทศบาลตำบลห้วยทะเล มาเป็นชุมชน และที่บ้านของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3. การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน เช่น เคยสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ ก็เปลี่ยนไปสัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชนหรือนายกเทศมนตรีตำบลห้วยทะเล และสำนักพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครราชสีมาในพื้นที่ เพื่อตรวจสอบว่าการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุในความคิดเห็นหรือความต้องการของหลายๆ ฝ่าย เป็นอย่างไรบ้าง สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันอย่างไร เพราะอะไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการแจกแจงความถี่
2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบทชุมชน ความต้องการของผู้สูงอายุต่อการพัฒนาอาชีพ ลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ และแนวทางการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)